

VitiSan®

Fungicidas

Veiklioji medžiaga: Kalio hidrokarbonatas 990 g/kg (99 %)

Produkto forma: vandenyje tirpūs milteliai (SP)

Kontaktinis fungicidas, skirtas obelų, kriaušių ir svarainių apsaugai nuo grybinių ligų.

Fungicidas VitiSan vynuogėms, juodosioms aronijoms, braškėms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, gudobelėms, cidonijoms, raugerškiams, mėlynėms, spanguolėms, šilauogėms, serbentams, šaltalankiams, šeivamedžiams, agrastams, avietėms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, gervuogėms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, salotoms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, cikorijoms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, ankštinėms pupelėms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, agurkams, auginamiems lauke ir šiltnamiuose, cukinijoms, auginamoms lauke ir šiltnamiuose, moliūgams, smidrams, svogūnams, laiškiniams svogūnams, česnakams, tuščialaiškiams česnakams, dekoratyviniams augalams, auginamiems lauke ir šiltnamiuose, spygliuočių ir lapuočių sodmenims medelynuose, bei šiltnamyje auginamiems pomidorams, baklažanams, melionams, arbūzams registruotas vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 51 straipsniu.

Skirtas profesionaliajam naudojimui

Siekiant išvengti žmonių sveikatai ir aplinkai keliamos rizikos, būtina vykdyti naudojimo instrukcijos nurodymus.

Neužteršti vandens augalų apsaugos produktu ar jo pakuote (neplauti purškimo įrenginių šalia paviršinio vandens telkinių / vengti taršos per drenažą iš sodybų ar nuo kelių).

Talpyklą šalinti pagal nacionalinės teisės aktų reikalavimus.

Informacija apsinuodijimo atveju +370 52 362 052.

Pakuotė: 1 kg, 5 kg, 25 kg

Registracijos Nr.: AS2-43F(2023)

Pagaminimo data: žiūrėti ant pakuotės

Partijos Nr.: žiūrėti ant pakuotės

Galiojimo laikas: 2 metai

Registracijos savininkas: Andermatt Group AG
Stahlermatten 6
6146 Grossdietwil
Šveicarija
www.ndermatt.com
contact@ndermatt.com

Importuotojas/platintojas: UAB Agrimatco Vilnius
S. Lozoraičio g. 19A
Garliava 53228, Kauno r.
Lietuva
Tel.: +370 37 552172
www.agrimatco.lt

**PRIEŠ NAUDODAMI AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTĄ, ATIDŽIAI PERSKAITYKITE
NAUDOJIMO INSTRUKCIJĄ!**

NAUDOJIMO INSTRUKCIJA

Naudojant ir saugant augalų apsaugos produktą laikytis Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių.

VEIKIMO BŪDAS

VitiSan® yra kontaktinis fungicidas, turintis prevencinį ir gydomąjį poveikį prieš grybinius patogenus, tokius, kaip tikroji miltligė, rauplės, vaisių puviniai. Produkto poveikis pagrįstas tuo, kad jis išdžiovina grybų hifus ir sporas. Patogenai padengti ir susilietę su išpurškiamu VitiSan®, pratrūksta ir išdžiūsta, taip užkertamas kelias infekcijai. Kad „VitiSan® būtų veiksmingas, svarbu, kad augalų paviršius būtų kuo maksimaliau padengtas produktu.

NAUDOJIMAS

Apdorojamas pasėlis	Kenksmingi organizmai	Apdorojimo laikas, dozės, pastabos
Vynuogės *	Tikroji miltligė (<i>Uncinula necator</i>)	Purškšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus. Purškama išsiskleidus antram lapui iki uogų brandos (BBCH 12-85). Norma: 3 kg/ha, skiedžiant 400 l vandens/ha BBCH 61 (žydėjimo pradžia) 6 kg/ha, skiedžiant 800 l vandens / ha BBCH 71 (vaisių vystymosi pradžia) 9 kg/ha, skiedžiant 1200 l vandens / ha BBCH 75 (uogos žirnio dydžio, formuojasi kekės) 12 kg/ha skiedžiant 1600 l vandens / ha Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Obelys, kriaušės, svarainiai, juodosios aronijos *	Rauplės (<i>Venturia spp.</i>),	Purškšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus. Purškimo laikas nuo tada, kai atsiskiria pirmieji lapai iki kol vaisiai įgauna jiems būdingą spalvą (BBCH 10 – 85). Norma: 2,5 kg / ha 1 m lajos aukščio, skiedžiant 500 l vandens / ha 1 m lajos aukščio. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Jautrioms veislėms gali atsirasti pažeidimų ant vaisiaus odelės, todėl rekomenduojami bandomieji purškimai mažame plote. Nemaišyti su vario turinčiais preparatais. Norint veiksmingai kontroliuoti rauples, rekomenduojama, kad produktas būtų įtrauktas į rauplių kontrolės schemą pakaitomis su produktais, turinčiais skirtingas veikliąsias medžiagas. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Obelys, kriaušės, svarainiai, juodosios aronijos *	Vaisių puviniai (<i>Gloeosporium spp.</i>)	Purškšti profilaktiškai nuo BBCH 74 iki 87 (vaisių dydis apie 40 mm iki visiškos vaisių brandos – vaisiai tinkami skynimui). Norma: 2,5 kg / ha 1 m lajos aukščio. 500 l vandens / ha 1 m lajos aukščio. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos.

		Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Braškės lauke ir šiltnamyje*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	Purkšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus, nuo žydėjimo pradžios iki uogų auginimo pabaigos (BBCH 59 -89). Norma: 5 kg / ha skiedžiant 2000 l vandens / ha Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Gudobelės, cidonijos, raugerškiai, mėlynės, spanguolės, šilauogės, serbentai, šaltalankiai, šėivamedžiai, agrastai *	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	Purkšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus. Purškimo laikas nuo žydėjimo pradžios iki uogų auginimo pabaigos (BBCH 59 - 89). Norma: 5 kg / ha, skiedžiant 1000 l vandens/ ha. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Avietės, gervuogės lauke ir šiltnamyje*	Pilkasis kekerinis puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	Purkšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus. Purškimo laikas nuo žydėjimo pradžios iki uogų auginimo pabaigos (BBCH 59 - 89). Norma: 5 kg / ha, skiedžiant 1000 l vandens/ ha. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Salotos, cikorijos lauke ir šiltnamyje*	Tikroji miltligė (<i>Golovinomyces cichoracearum</i>)	Purkšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti, pradedant nuo tikrojo lapo tarpsnio iki kol pasėlis pasiekia būdingą dydį (BBCH 12–49). Norma: 3 kg/ha, skiedžiant 600 l vandens/ ha Didžiausias purškimų skaičius 10. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Ankštinės pupelės lauke ir šiltnamyje*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis spp</i>).	Purkšti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus, pradedant žiedpumpurių atsiradimu (BBCH 51). Norma: 2,5 kg/ha, skiedžiant 600 l vandens/ha, jei augalo aukštis iki 50 cm.
Pomidorai, baklažanai šiltnamyje*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	3,75 kg/ha,. 900 l vandens/ha, jei augalo aukštis nuo 50 iki 125 cm. 5 kg/ha, 1200 l vandens/ha, jei augalo aukštis daugiau kaip 125 cm.
Agurkai, cukinijos, šiltnamyje*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Melionai, arbūzai šiltnamyje*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	

Agurkai, cukinijos, moliūgai lauke*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	Puršksti profilaktiškai, kai susidaro palankios sąlygos infekcijai plisti ir yra užsikrėtimo pavojus, pradėdant žiedpumpurių atsiradimu (BBCH 51). Norma: 5 kg / ha, skiedžiant 1200 l vandens/ ha. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Smidrai lauke*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis cinerea</i>)	Puršksti profilaktiškai arba pastebėjus pirmuosius infekcijos požymius. Naudoti jaunų augalų plotuose ir derančiuose laukuose po derliaus nuėmimo. Norma: 5 kg / ha, skiedžiant 1000 l vandens/ha. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos.
Svogūnai, laiškiniai svogūnai, česnakai, tuščialaiškiai česnakai lauke*	Pilkasis (kekerinis) puvinys (<i>Botrytis</i> spp).	Puršksti profilaktiškai arba pastebėjus pirmuosius infekcijos požymius. Naudoti jaunų augalų plotuose ir derančiuose laukuose po derliaus nuėmimo. Norma: 5 kg / ha, skiedžiant 1000 l vandens/ha. Didžiausias purškimų skaičius 6. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo: 1 diena.
Dekoratyviniai augalai lauke ir šiltnamyje*	Tikroji miltligė (<i>Uncinula bicornis</i> , <i>Microsphaera alphitoides</i> , <i>Sphaerotheca macularis</i>)	Puršksti profilaktiškai arba pastebėjus pirmuosius infekcijos požymius. 2,5 kg / ha, skiedžiant 500-1000 l vandens / ha, augalams iki 50 cm aukščio. 3,75 kg / ha, 1000-1500 l vandens / ha, augalams nuo 50 cm iki 125 cm aukščio. 5 kg / ha, 1500-2000 l vandens / ha, augalams, kurių aukštis didesnis nei 125 cm. Didžiausias purškimų skaičius 10. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo nėra.
Spygliuočių ir lapuočių sodmenys medelynuose*	Tikroji miltligė (<i>Uncinula bicornis</i> , <i>Microsphaera alphitoides</i>)	Puršksti profilaktiškai arba pastebėjus pirmuosius infekcijos požymius. 2,5 kg / ha, skiedžiant į 500-1000 l vandens / ha, augalams iki 50 cm aukščio. 3,75 kg / ha, į 1000-1500 l vandens / ha, augalams nuo 50 cm iki 125 cm aukščio. 5 kg / ha, į 1500-2000 l vandens / ha, augalams, kurių aukštis didesnis nei 125 cm. Didžiausias purškimų skaičius 10. Intervalai tarp purškimų 3-7 dienos. Laikotarpis iki derliaus nuėmimo nėra.

* **Mažos apimties naudojimais.**

VitiSan vynuogėms, juodosioms aronijoms, braškėms, gudobelėms, cidonijoms, raugerškiams, mėlynėms, spanguolėms, šilauogėms, serbentams, šaltalankiams, šėivamedžiams, agrastams, avietėms, gervuogėms, salotoms, cikorijoms, ankštinėms pupelėms, pomidorams, baklažanams, agurkams, cukinijoms, moliūgams, melionams, arbūzams, smidrams, svogūnams, laiškiniams svogūnams, česnakams, tuščialaiškiams česnakams, dekoratyviniams augalams, spygliuočių ir lapuočių sodmenims medelynuose registruotas vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 51 straipsniu.

ATSAKOMYBĖ. Gamintojas neatsako už produkto efektyvumą, galimą fitotoksiškumą augalams ir derliaus nuostolius. Atsakomybę už galimą neigiamą poveikį prisiima produkto naudotojas.

Atsižvelgiant į pasėlius, veisles, auginimo būdus ir specifines aplinkos sąlygas, pasėlių reakcija į apdorojimą produktu gali skirtis, todėl augalų tolerancija produktui, turėtų būti išbandyta apdorojant juos nedideliuose plotuose, esant konkrečioms sąlygoms.

DĖMESIO!

Siekiant apsaugoti bites ir kitus apdulkinančius vabzdžius draudžiama purkšti žydinčius augalus nuo 4 val. iki 21 val. ir būtina ne vėliau kaip prieš 2 kalendorines dienas apie planuojamą purškimą paskelbti Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje.

MAIŠYMAS

Dėl maišymo su kitais augalų apsaugos produktais kreipkitės į registracijos savininko atstovus Lietuvoje. VitiSan mišinių su kitais augalų apsaugos produktais poveikis žmonių sveikatai, aplinkai ir veiksmingumas nevertintas.

Nemaišykite su rūgštiniais produktais. 1% purškiamo skysčio pH yra 8,0–8,4.

PURŠKIMO TECHNIKA

Produktas purškiamas tvarkinga, tam skirta bei paruošta purškimo įranga: lauko ar sodo purkštuvais ir rankiniais, nugariniais purkštuvais. Vengti, kad tirpalo nepatektų ant šalia augančių augalų. Purkštuvai turi turėti gerą maišymo mechanizmą ir tinkamus purkštukus.

TIRPALO PARUOŠIMAS

Tirpalas ruošiamas prieš pradėdant apdorojimo augalų apsaugos produktais darbus. Prieš pradėdant ruošti tirpalą, įsitikinkite, kad purkštuvai yra kruopščiai išplauti, ypač jei jis buvo naudotas kitiems augalams purkšti. Tiksliai nustatykite reikiamą tirpalo tūrį ir produkto kiekį. Prieš atidarant pakuotę, produktą gerai suplakite.

Pildant purkštuvą laikytis purkštuvo gamintojo pateiktų instrukcijų. Jei instrukcijos nėra, pusę purkštuvo talpos užpildykite švariu vandeniu, įjunkite maišytuvą, supilkite reikiamą kiekį VitiSan® ir baikite pilti vandenį. Purškimo ir trumpų pertraukėlių metu maišytuvai turi būti įjungti.

PURKŠTUVO VIDAUS PLOVIMAS

Iš karto po purškimo kruopščiai išplaukite purškimo įrangą. Visiškai ištuštinkite purkštuvo talpą apdorotame lauke. Nuimkite visus filtrus ir purkštukus. Jie turi būti išplauti atskirai. Mažiausiai 2 kartus kruopščiai išplaukite purkštuvo talpą švariu vandeniu. Galima įdėti tam skirtos plovimo priemonės. Kiekvieną kartą plaunant purkštuvą, vandens įpilkite ne mažiau 10% purkštuvo talpos tūrio. Talpą išplaukite vidiniais purkštukais. Vandenį išleiskite pro vamzdynus. Jei plovimui naudotas tik vanduo, tirpalą išpurškite ant nupurkštų augalų. Jei buvo naudota ir plovimo priemonė, vykdyti jos etiketėje nurodytus reikalavimus.

NAUDOJIMO APRIBOJIMAI

Nepurkšti, kai temperatūra aukštesnė nei + 25 °C arba vėjo greitis yra didesnis nei 3 m/s. Po purškimo turėtų praėti 1 – 2 val. iki lietaus.

SAUGOS PRIEMONĖS

Dirbant su neskiestu produktu ar liečiant juo užterštus paviršius būtina dėvėti darbo drabužius – kombinezoną arba ilgus kelnes su švarku ilgomis rankovėmis, kurie turi būti pagaminti iš medvilninio audinio (tankumas >300 g/m²) arba medvilninio ir poliesterio audinio, kuriame yra ne mažiau kaip 65% poliesterio (tankumas ≥245 g/m²) bei avėti tvirtą avalynę. Apsauginės aprangos C1 lygio veiksmingumo reikalavimus LST EN ISO 27065 atitinkanti apranga yra lygiavertė darbo drabužiams. Rekomenduojama

mūvėti cheminėms medžiagoms atsparias pirštines (atitinkančias standartą LST EN 374): pvz., polivinilchloridines, latekso, nitrilo ($\geq 0,4$ mm) ar kt.

Purškiant sodo ar lauko purkštuvais būtina dėvėti darbo drabužius – kombinezoną arba ilgas kelnes su švarku ilgomis rankovėmis, kurie turi būti pagaminti iš medvilninio audinio (tankumas >300 g/m²) arba medvilninio ir poliesterio audinio, kuriame yra ne mažiau kaip 65% poliesterio (tankumas ≥ 245 g/m²) (tankumas >200 g/m²) bei avėti tvirtą avalynę. Dirbant purkštuvo priežiūros darbus, liečiant produkto tirpalu užterštus paviršius rekomenduojama mūvėti cheminėms medžiagoms atsparias pirštines (atitinkančias standartą LST EN 374).

Naudojimas šiltnamiuose:

- **kai operatorius purškimo metu techniškai gali išvengti sąlyčio su apdorota augalų lapija:**
Saugos priemonės operatoriams ir darbuotojams tokios pačios kaip ir lauko sąlygomis.
- **kai operatorius, susiformavus tankiai augalų lapijai, purškimo metu techniškai negali išvengti sąlyčio su apdorota augalų lapija:**

Purškiant rankiniais, nugariniais purkštuvais būtina dėvėti neperšlampamą ir cheminėms medžiagoms atsparų vientisą kombinezoną arba dviejų dalių kostiumą, užtikrinantį ne mažesnę apsaugą nei 3 tipo apsauginė apranga nuo skystųjų chemikalų (atitinkanti standartą LST EN 14605). Būtina mūvėti cheminėms medžiagoms atsparias pirštines (atitinkančias standartą LST EN 374).

Darbuotojams, kurie darbo tikslais eina į apdorotus plotus, galima tik jiems visiškai išdžiūvus. Darbuotojams būtina dėvėti ilgas kelnes, marškinius ilgomis rankovėmis, avėti sandarius batus bei rekomenduojama mūvėti pirštines.

Siekiant apsaugoti pašalinius asmenis ir gyventojus operatoriai privalo laikytis ne mažesnės kaip 5 metrų (purškiant sodo purkštuvais ar aukštyn nukreiptais rankiniais, nugariniais purkštuvais) ar 2 metrų (purškiant lauko purkštuvais ar žemyn nukreiptais rankiniais, nugariniais purkštuvais) apsaugos zonos iki kelio kelkraščio ribos, gyvenamųjų, visuomeninės paskirties, rekreacinių ir bendro naudojimo teritorijų ribos.

Higienos ir kitos priemonės. Naudojant šį produktą, nevalgyti, negerti ir nerūkyti. Vengti bet kokio sąlyčio su produktu. Stengtis neįkvėpti rūko, garų ir dulksnos. Po darbo ar prieš pertrauką nusivilkti drabužius, nusiprausti vandeni su muilu. Darbo drabužius laikyti atskirai. Užterštus drabužius išskalbti prieš vėl juos apsivelkant. Susitepus pirštinių paviršiui, jas reikia kruopščiai nuplauti. Jei neįmanoma išvalyti asmeninių apsaugos priemonių, būtina sunaikinti laikantis galiojančių teisės aktų reikalavimų.

PIRMOJI PAGALBA

Įkvėpus: išvesti asmenį į gryną orą. Pasijutus blogai, kreiptis į gydytoją.

Patekus ant odos: nedelsiant nuvilkti suterštus drabužius ir gausiai plauti odą tekančiu vandeniu su muilu. Jei dirginimas nepraeina, kreiptis į gydytoją.

Patekus į akis: nedelsiant plauti tekančiu vandeniu pakėlus akių vokus 10 – 20 minučių. Jeigu nešiojami, išimti kontaktinius lęšius ir toliau plauti. Jei dirginimas nepraeina, kreiptis į gydytoją.

Prarijus: Jei nukentėjusysis sąmoningas: skalauti burną vandeniu, duoti išgerti stiklinę (250 ml) vandens. Nedelsiant kreiptis į gydytoją ir, parodyti produkto pakuotę arba etiketę.

Patarimai gydytojui: konkretaus priešnuodžio nėra. Taikyti simptominių gydymą

Informacija apsinuodijimo atveju +370 52 362 052.

TUŠČIŲ PAKUOČIŲ TVARKYMAS

Supylus augalų apsaugos produktą į augalų apsaugos produktų purškimo įrangą, augalų apsaugos produktų pakuotės turi būti skalaujamos taikant integruotojo skalavimo (skalaujant suspausto vandens srove) ar trigubo skalavimo metodus. Vanduo, panaudotas augalų apsaugos produktų pakuotei išskalauti, supilamas į purkštuvo talpą su ruošiamu tirpalu. Išskalautos augalų apsaugos produktų pakuotės tvarkomos vadovaujantis atliekų tvarkymą nustatančiais teisės aktais.

Nenaudoti tuščios pakuotės kitiems tikslams.

PRODUKTO SAUGOJIMAS

Laikykite produktą sausoje vietoje, apsaugokite nuo drėgmės, taip pat laikykitės kitų augalų apsaugos produkto saugojimo reikalavimų nurodytų Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklėse. Ilgalaikio sandėliavimo metu produktas gali sukietėti, tačiau jis gerai ištirpsta vandenyje ir nepraranda savo poveikio. Tinkamumo naudoti laikas mažiausiai 2 metai.

GAMINTOJO ATSAKOMYBĖ

Gamintojas neatsako už nuostolius, atsiradusius dėl veiksnų, kurių jis negali kontroliuoti. Visos rekomendacijos yra pagrįstos gamintojo žiniomis apie gaminį. Gamintojas garantuoja savo produktų kokybę, pristatydamas juos originalioje firminėje pakuotėje. Gamintojas neatsako už žalą, atsiradusią dėl netinkamo produkto laikymo ar naudojimo, nes šie procesai nėra kontroliuojami.